

OM OP TE VRETEN

Vinkeveen is meer dan een oefenplek met platformen en de bekende bus. Marion Haarsma verdiept zich in het kleinste spul.

Vroeg in het voorjaar krijg ik een tip van een duikbuddy om eens te gaan kijken in de Vinkeveense Plas. Zo aan het eind van de winter is het water nog ijskoud maar het duikersbloed stroomt waar het niet gaan kan en ik kan niet langer wachten. Dus begin april sta ik aan de waterkant bij Zandeiland 4, een van de duikplaatsen die zijn ontstaan als het gevolg van veenwinning. Omdat ik dicht bij Zeeland woon dan bij Vinkeveen, kom ik hier eigenlijk nooit.

Het is een rustige maandag en er zijn weinig andere duikers als we ons voorbereiden op de duik. Na de lange winterstop is het wel weer even wennen. Dezelfde buddy hijst me in mijn pak en helpt met de duikspullen. Gelukkig kunnen we bij de mooie trap te water. Onder water worden we meteen begroet door kleine rivierdonderpadden (*Cottus perifretum*). Ze zijn veel kleiner dan hun broers in het zoute water; misschien vijf centimeter. Ze kunnen wel vijftien centimeter groot worden maar alle visjes die wij vandaag zien, zijn veel kleiner. Dat doet niets af aan hun karakter. Ze zitten middenin de paartijd en de mannetjes verdedigen hun eieren met veel moed en trouw. Zomaar met open bekje op een immens grote duiker afzwemmen en aanvalsbewegingen maken! Met opgeblazen kopjes, strak van het testosteron in hun lijfjes blijven ze bij de eieren. Bij vlagen worden ze zo opgewonden dat ze in de aanval

gaan. Ze zijn zo klein dat ze mooi in het opnameformaat van de 60 millimeter lens passen en ze laten zich van dichtbij mooi fotograferen. Soms zijn ze ook helemaal klaar met mij. Dan verstopten ze zich tussen de planken van de beschoeiing. Om daarna zich om te draaien en boos naar buiten te kijken.

Schoonmaken

De rivierdonderpad kan wel vijf jaar oud worden. Net als zijn "zoute", grote broer heeft het visje geen zwemblaas. Daardoor zwemt het met die typische, schokkende bewegingen. Het is een bodembewoner en heeft behoefte aan schuilplaatsen zoals stenen, takken en boomwortels. Het gedrag van de opgewonden visjes is een indrukwekkend schouwspel. Het doet me goed om zoveel kleine visjes te zien. Een paar jaar geleden waren er grote zorgen over de opkomst van de exotische vissen uit Oost-Europa, in het bijzonder de zwartbekgrondel. Men vreesde dat deze nieuwe, grote grondel onze oorspronkelijke soorten zou verjagen en vervangen. In sommige zoetwaterplassen is dat ook al gebeurd. Maar in Vinkeveen nog niet. We vinden zelfs meerdere nestjes met eieren en bij ieder nestje ligt een klein mannetje te waken. Ergens tussen de nesten in vinden we een klein donderpadje. De mannetjes kijken er niet naar om, maar op een gegeven moment gaat dat visje naar de eieren in een nest en ik

Links van boven naar beneden: Rivierdonderpad verzorgt eitjes. Eierslierten van een baars, fijnmazig en delicaat.

dacht dat het ze ging opeten. Gelukkig grijpt een mannetje in. Maar in plaats van de indringer te verjagen, gaat hij ernaast liggen. Zo van: kijk, ze hoort bij mij! Dan begrijp ik het pas. Het is geen mannetje – die jagen elkaar de tent uit – maar een vrouwtje. En zij is ook haar eieren aan het schoonmaken en bewaken. Een bijzondere waarneming wellicht?

Enthousiast geworden door de eerste duik zijn we een paar dagen later weer terug op deze stek. Bij deze duik vinden we wel een exoot: de marmergrondel (*Proterorhinus semilunaris*). Hoewel afkomstig uit het gebied rond de Donau, is het is niet zo'n opdringerig dier als de gevreesde zwartbekgrondel. De marmergrondel is gemakkelijk te herkennen aan de neusgaten. Dat zijn twee vooruitstekende buisjes. De rivierdonderpadjes hebben overigens ook vooruitstekende neusgaatjes maar die zijn minder opvallend. De marmergrondel is grijs of donkerbruin met een gemarmerde tekening. De mannetjes kleuren in de paaitijd tot bijna zwart met een oranje vlek op de eerste rugvin. Deze soort wordt maar twee jaar oud. Na een jaar zijn ze al vijf centi-

meter groot en in het tweede jaar nemen ze al deel aan de voortplanting. In deze korte periode kunnen ze zich sterk vermeerderen want de vrouwtjes kunnen honderden eitjes leggen. Ook loopt hun paarseizoen de hele zomer door, tot in september, waarin het vrouwtje meerdere legfels kan produceren. Daarvoor heeft ze wel een harde ondergrond nodig. Dat is een beetje lastig in Vinkeveen, want daar is een zandbodem. Het mannetje van de marmelgrondel vinden we dan ook bij een steen en hij blijft daar ook mooi liggen, naast de eitjes. Mijn buddy komt ook kijken, maar twee duikers wordt hem toch teveel! Gelukkig vinden we meer nestjes met eieren, dus dat komt wel goed met deze mooie grondelsoort. We merken dat de eitjes van de marmergrondel snel uitkomen. Bij een volgende duik vinden we het legsel niet meer terug. We blijven de nestjes die we weten te vinden zo veel mogelijk volgen. De lol is om oogjes te ontdekken in de eitjes. Het is net alsof de larfjes je vanuit het ei al aankijken. Als je goed kijkt zie je ook verschillen tussen de eitjes van de donderpaden en de marmergrondels. Die van de donderpadjes zijn keurig rond. De eitjes

van de marmergrondel zijn in het begin geel-oranje balletjes in een doorzichtig eivormig zakje, helemaal geweldig!

Inzoomen

Verder wemelt het in Vinkeveen van de grote vissen in allerlei soorten en maten. Alleen deze keer zijn we daar niet in geïnteresseerd. Het gaat ons om het kleine gespuis en vooral om de eieren. De eieren van de gewone baars zijn heel opvallend in het zoete water. De baars (*Perca fluviatilis*) komt bijna in alle plassen voor en tijdens het voorjaar zijn de lange eierslierten overal te vinden. Ze doen mij aan ouderwets Brussels kant denken, heel fijnmazig en delicaat. Het lijkt alsof de slierten elegant over de takken zijn gedrapeerd. Ik maak er altijd foto's van. De laatste jaren ben ik ook meer macro gaan fotograferen. De baarzeneieren hangen er wel een paar weken, maar ik richt de lens alleen maar de nieuwe, nog schone eieren. Mijn buddy heeft een vergrootglas en zij wijst mij op wat eieren die ik volgens haar moet fotograferen. Ik denk eerst dat ze vuil en stoffig zijn en ik wil ze schoon wapperen met mijn hand. Maar

Zodra de kleine visjes uit de eieren komen, worden ze gevangen door de mosdiertjes.

1. De poliepen wachten de jonge baarsjes op. 2. Brakwaterpoliep. 3. Eitjes van de rivierdonderpad. De oogjes zijn goed te zien. 4. Marmergrondel op zijn nest.

nee, dat is niet goed: als ik door het vergrootglas naar de eieren kijk, zie ik pas de oogjes van de baarzenlarfjes, die ik voor stofjes aanzag. Die baarzeneieren zijn zo piepklein dat ik maar op goed geluk wat foto's maak, dan de foto op het scherm van de camera terughaal en flink inzoom om een idee te krijgen van wat ik aan het fotograferen ben. Deze super-macrofotografie wordt steeds leuker. Want we gaan behalve oogjes ook een wervelkolom zien en weer een paar dagen later het kleine visje. Het zit met zijn staartje gekruld in het ei en kijkt al reuze nieuwsgierig naar buiten. Strikt genomen is het nog geen visje maar een larfje.

Tijdens het fotograferen van de eitjes zie ik nog een ander piepklein diertje op de takken waar de eierslingers aan hangen. Ik had al weleens eerder foto's gemaakt van

een klein mosdiertje, de brakwaterpoliep (*Cordylophora caspia*). Dat is ook zo klein dat je pas thuis, op je computer, de tentakeltjes ziet. Tot mijn stomme verbazing groeien ze ook op de takken waar de baarzeneieren hangen. En zodra nog later de kleine visjes uit de eieren komen, worden ze gevangen door de mosdiertjes. Ineens zie ik ook kleine anemoontjes en zelfs jonge hydra. Allemaal loeren ze op de kleine baarsjes. Dat is maar goed ook, want stel je voor dat al die eieren uit zouden komen en grote baarzen zouden worden. Nee, de natuur heeft dit goed geregeld. Het wordt steeds moeilijker om dit te fotograferen. Je weet natuurlijk dat onder water ieder dier zijn vijanden heeft. Maar als je het voor je ogen in het echt ziet gebeuren... dat is toch weer heel anders. |